Algemeen

Vraag	Antwoord	Onderdeel protocol versie 8 april 2020
Hoe moet de waterbeheerder omgaan met het kiezen van meetpunten in een waterlichaam dat uit verschillende watertypen bestaat?	Een waterlichaam kan niet uit verschillende watertypen bestaan. Elk waterlichaam wordt gekarakteriseerd door één type. Binnen dit waterlichaam dienen voor dit watertype representatieve meetpunten gekozen te worden	§ 2.1.2
Wat als de afmetingen/bodem van een waterlichaam wijzen op een bepaald watertype, terwijl aanwezige vegetatie op een ander type wijst?	Karakterisering van watertypen gebeurt aan de hand van abiotische descriptoren / criteria (KRW, annex II-1.2). Bij een waterlichaam waaraan op basis van deze criteria een watertype is toegekend, is de referentiesituatie beschreven met biotische factoren (zie STOWA-rapporten Referenties en maatlatten voor de Kaderrichtlijn Water). Afwijkingen van deze referentiesituatie voor bijvoorbeeld vegetatie wijzen op (menselijke) beïnvloeding, of er is niet representatief bemonsterd, of onjuiste type-toekenning. Het waterlichaam wordt volgens de eisen voor het watertype gemonitord.	§ 2.1.2
Moeten alle waterlichamen gekoppeld zijn aan een T&T KRW-monitoringslocatie, ook als je overal operationele monitoring uitvoert? Ook voor biologie?	Ja, voor correcte opbouw van het monitoringsprogramma moeten alle waterlichamen zijn gekoppeld aan een T&T KRW-monitoringslocatie.	§ 3.3.1 (biologie) § 4.4.1 (chemie)
Is projectie alleen bedoeld voor stoffen of parameters die je niet (zelf) meet in een waterlichaam?	Ja, projectie wordt gebruikt voor stoffen die in een waterlichaam niet gemeten zijn, maar wel gemeten zijn in een ander waterlichaam binnen hetzelfde cluster. Clusters worden samengesteld op basis van overeenkomende emissies/druk, zie het protocol.	§ 4.4 (chemie) § 3.3 (biologie)
Op welke maatlatten is de toestandsbeoordeling gebaseerd?	Het protocol beschrijft de toestandsbeoordeling volgens de actuele maatlatten. Voor enkele fysisch-chemische parameters zijn de toetsingsregels in het protocol weer in lijn gebracht met de uitgangspunten voor de maatlatten van 2012. De maatlatdocumenten 2018 zijn hiermee ook in overeenstemming gebracht.	§ 7.2.2

Monitoring en toestandsbeoordeling biologie

Vraag	Antwoord	Onderdeel protocol versie 8 april 2020
Hoe kun je de monitoring van macrofyten vormgeven in een meer met zowel diepe (type M20) als ondiepe delen (type M14)?	Een mogelijke methode is om het waterlichaam te typeren als een diep meer (type M20) en op te delen in deelgebieden o.b.v. verschillen in diepte, ligging en overige fysieke kenmerken. Monitoring vindt plaats op representatieve punten, per (cluster van) deelgebied(en). Ondiepe deelgebieden kunnen bij de beoordeling worden beschouwd als ondiepe zone van het diepe meer. Het percentage oeverbegroeiing kan op basis van een luchtfoto in één keer voor het hele waterlichaam worden vastgesteld.	§ 3.3.3 en Handboek Hydrobiologie
Hoe kan de oeverbegroeiing op een goede manier worden gemonitord in een meer met 'onderwatereilanden' die 's zomers droogvallen? En hoe bepaal je de oeverlengte en -breedte?	Opties in een dergelijke situatie zijn: - Alleen de buitenrand van het meer opnemen en de eilanden laten vervallen; - Luchtfoto gebruiken bij laag water, daarbij de eilanden wel meenemen; - De zones langs het permanent watervoerende deel van het meer volledig als oeverzone beschouwen; - Vlakdekkende opname maken; - Alleen de buitenranden van de eilanden meenemen voor de lengte en het oppervlak beschouwen als begroeibare breedte.	§ 3.3.3 en Handboek Hydrobiologie
Hoe moet in een kanaal met eenzijdig een NVO en eenzijdig een damwand (> 1 m diep water) worden gemonitord?	Hiervoor zijn twee redenaties te gebruiken: - Beide oevers monitoren en de toestand dan bepalen als gemiddelde van deze beide oevers. Dit gemiddelde gebruik je vervolgens als input voor doelafleiding (GEP = huidige toestand + effecten maatregelen); - Alleen de NVO monitoren maar dan ook alleen dat als input voor doel gebruiken (dat doel ligt dus hoger dan als je de oever met damwand mee zou monitoren).	§ 3.3.3 en Handboek Hydrobiologie

Op welke wijze moet de monitoring worden aangepast als een maatregel is genomen met verwacht effect op de biologische kwaliteitselementen?	Bij een verwachte snelle verandering van de toestand wordt geadviseerd de monitoringscyclus te bekorten, zodat een betere beoordeling van de actuele toestand mogelijk wordt Hierbij moet wel het monitoringsvoorschrift worden gevolgd. D.w.z. het kwaliteitselement in alle monitoringsjaren (ook de 'extra' jaren) op álle meetpunten in het waterlichaam monitoren, ook als het effect van de maatregel (op bijv. macrofyten) naar verwachting slechts op een deel van de meetpunten tot uiting komt.	§ 3.4.1
Hoe wordt bij de toestandsbeoordeling omgegaan met de situatie dat er één biologisch meetpunt is waarop elk jaar wordt gemeten en daarnaast twee meetpunten waarop eens in de drie jaar dezelfde parameters worden gemeten?	Geaggregeerde EKR-scores worden altijd éérst per jaar berekend en daarna geaggregeerd over meerdere jaren. Wanneer in een waterlichaam meerdere meetpunten liggen waar volgens een verschillende cyclus gemonitord wordt (bijv. meetpunt A jaarlijks en meetpunten B en C elke 3 jaar), dan worden de laatste 3 jaren uit de gehele dataset gebruikt (in dit voorbeeld worden van de meetpunten B en C dus gegevens van één jaar gebruikt).	§ 6.1.4
Hoe moet je omgaan met gewijzigde maatlatten in 2018 en daardoor ontbrekende data (zoals de maximale diepte bij macrofyten)? Bij oude reeksen deze data toevoegen?	In het protocol wordt niet op de complicatie van het ontbreken van data ingegaan. Het ontbreken van data door wijziging van maatlatten vergt in 2019, 2020 en 2021 bij de toestandsbeoordeling maatwerk. Specifieke vragen van beheerders in verband met de wijziging van maatlatten kunnen aan leden van werkgroep RAM worden gesteld, zo nodig worden ze in werkgroep RAM besproken en beantwoord.	-

Monitoring en toestandsbeoordeling chemie

Vraag	Antwoord	Onderdeel protocol versie 8 april 2020
Moeten alle chemische stoffen daadwerkelijk gemeten worden?	Volgens de KRW moet alle prioritaire stoffen die in het (deel)stroomgebied worden geloosd en alle specifieke verontreinigende stoffen die in het (deel)stroomgebied in significante hoeveelheden worden geloosd gemeten worden. Als voor een dergelijke stof door monitoring is aangetoond dat deze aan de norm voldoet én er geen verandering in de emissies is voorzien (ieder planperiode opnieuw te beoordelen), dan kan de cyclus naar eens per 18 jaar worden verlaagd. Bij monitoring ten behoeve van de toestandsbeoordeling moeten wel de juiste bepalingsgrenzen worden gehanteerd, conform de QA/QC-richtlijn.	§ 4.1 en 4.3
Hoe bepaal je voor een stof of het zinvol is te monitoren omdat er kans is op een normoverschrijding?	Hiervoor kunnen regionaal en landelijk beschikbare gegevens over emissies (waaronder – maar niet uitsluitend – de Emissieregistratie) worden gebruikt. Voor niet alle stoffen zijn echter zodanige (kwantitatieve) gegevens over emissies te vinden dat op basis daarvan een inschatting kan worden gemaakt van de concentraties die in het oppervlaktewater kunnen voorkomen. Als het een prioritaire of specifieke verontreinigende stof betreft die elders in Nederland boven de KRW-norm is aangetoond, is nuttige informatie over emissies en voorkomende concentraties te vinden in de 'Basisdocumentatie probleemstoffen KRW'. Dat geldt ook voor de nieuwe prioritaire stoffen (nummers 33-45 van de Richtlijn prioritaire stoffen). Voor overige stoffen kunnen beschikbare meetgegevens van andere waterbeheerders (zie bijvoorbeeld het Waterkwaliteitsportaal) mede worden gebruikt om in te schatten welke concentraties in het eigen oppervlaktewater kunnen voorkomen.	§ 4.1 en 4.3

	Bij twijfel is het verstandig om eerst via een beperkte serie metingen vast te stellen welke concentraties in het beheergebied voorkomen, voordat de stof wordt opgenomen in het monitoringsprogramma. Eventueel kan daarbij bijvoorbeeld ook gebruik worden gemaakt van passive samplers.	
Is het voor chemische stoffen mogelijk om meerdere meetpunten te gebruiken per KRW-monitoringslocatie?	Nee, dit is niet mogelijk. Bij chemie geldt: a. meetgegevens en toetsresultaten altijd per KRW-monitoringslocatie b. meerdere KRW-monitoringslocaties per KRW-waterlichaam mogelijk c. dus niet: meerdere meetpunten per KRW-monitoringslocatie! Voor biologie kunnen wel meerdere meetpunten aan één KRW-monitoringslocaties worden gekoppeld.	§ 4.4 en 7.3.1 (chemie) § 3.3 en 6.1.4 (biologie)
Wat te doen als het lab aangeeft dat de volgens de QA/QC-richtlijn vereiste bepalingsgrens voor een stof niet gehaald kan worden?	In het ILOW, het samenwerkingsverband van de laboratoria van waterbeheerders, zijn afspraken tussen de laboratoria gemaakt. Als één van de bij ILOW aangesloten laboratoria een analyse niet met de vereiste bepalingsgrens (= 30% van de norm) kan uitvoeren, maar andere bij ILOW aangesloten laboratoria wel, dan zorgt ILOW ervoor dat de analyse gedaan wordt door een laboratorium dat het kan. Belangrijk daarbij is de juiste opdrachtverlening van de waterbeheerder aan het lab. Voor dat doel is vanuit RAM een instructie opgesteld voor uitbesteding aan labs. Voor waterschappen die aan commerciële laboratoria uitbesteden geldt dat ze een beroep kunnen doen op bij ILOW aangesloten laboratoria voor de analyses die de commerciële laboratoria niet kunnen uitvoeren.	§ 4.7, 7.2, 7.3 en 9.3.3

Is het goed om gebruik te maken van projectie als die metingen een lagere bepalingsgrens hebben dan die van het eigen laboratorium?	Een lagere bepalingsgrens is op zichzelf geen argument om projectie toe te passen. De bepalingsgrens moet voldoen aan de eisen van het protocol (30% van de norm). Deze eis kan worden gesteld aan het laboratorium, zo nodig wordt dan in ILOW-verband gezorgd voor analyse conform de eisen. Voor enkele prioritaire en specifieke verontreinigende stoffen geldt dat de laboratoria de vereiste bepalingsgrens vooralsnog niet halen. In dat geval moet de beste beschikbare analysemethodiek worden ingezet.	§ 4.7, 7.2, 7.3 en 9.3.3
Mogen meetresultaten van stoffen van > 6 jaar oud nog worden gebruikt voor de toestandsbeoordeling?	Nee. Bij de beoordeling van prioritaire en specifieke verontreinigende stoffen en fysisch-chemische parameters worden meetresultaten van ten hoogste 6 kalenderjaren vóór het rapportagejaar gebruikt. Voor de biologische kwaliteitselementen geldt dat gegevens niet ouder mogen zijn dan 10 jaar vóór het rapportagejaar.	§ 5.3.3 (algemeen) § 7.3.2 (chemie) § 6.1.4 (biologie)
Leiden aanpassingen van de biobeschikbaarheidscorrectie in vergelijking met het protocol uit 2014 tot een gunstiger of juist ongunstiger oordeel?	De biobeschikbaarheidscorrectie (tweedelijnsbeoordeling) wordt in afwijking van het vorige protocol alleen nog toegepast als bij de toetsing van de ongecorrigeerde concentratie (eerstelijnsbeoordeling) sprake blijkt van normoverschrijding. De biobeschikbaarheidscorrectie voor nikkel is aangepast. In algemene zin leiden de wijzigingen tot een gunstiger oordeel, maar lokaal kan voor nikkel het omgekeerde het geval zijn.	§ 7.2.5 en 7.3.4